Bijlage 4 Stand van zaken acties en activiteiten Rijksoverheid

4.1 Gezonde start: Opvoeding en onderwijs

Ondersteunen van ouders, jeugd en (voor)scholen

- Uit het toegezegde onderzoek bij de voorschoolse sector (o.a. Kinderopvang) is gebleken dat er behoefte is aan een methode om structureel en integraal in te zetten op gezondheidsbevordering (RIVM rapport 131010001/2014)). Het Centrum Gezond Leven van het RIVM is op basis van deze verkenning begonnen met het ontwikkelen van de Aanpak Gezonde Kinderopvang. Deze is medio 2015 gereed. Of en hoe een vignet voor onder andere de Kinderopvang wordt ontwikkeld, wordt meegenomen in dit plan.
- De voornemens om de informatievoorziening naar scholen over gezondheids(programma's) te stroomlijnen en te verbeteren zijn grotendeels gerealiseerd. De sectorraden van het onderwijs (Primair Onderwijs-, Voortgezet Onderwijs- en MBO Raad) en de vignetpartners hebben zich gecommitteerd aan GezondeSchool.nl als centrale portal en het vignet Gezonde School als uithangbord. In het voorjaar van 2015 wordt een gezamenlijk communicatieplan opgeleverd met afgestemde en samenhangende afspraken ten aanzien van communicatie richting onderwijs. Hiermee wordt beoogd een eenduidig en aansprekend portaal te hebben gerealiseerd voor het onderwijs. Om inzet op sport, bewegen en een gezonde leefstijl te stimuleren hebben de ministeries van Volkgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) in 2014 2 miljoen euro extra beschikbaar gesteld om scholen te ondersteunen bij de uitvoering van het gezonde schoolprogramma. In het voorjaar van 2015 kunnen scholen weer inschrijven op de ondersteuningsronde via GezondeSchool.nl. Sinds 1 september 2014 zijn er Vignetten Gezonde School beschikbaar voor zowel VO, PO als MBO. Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO) levert tenslotte in het voorjaar van 2015 een leerplankader op voor sport, bewegen en gezonde leefstijl (SBGL) in het onderwijs en de opvang (0-24 jaar).
- In juni 2014 is het rapport 'Ouderbetrokkenheid in leefstijlinterventies in het onderwijs' gepubliceerd. Hiermee willen het ministerie van VWS en het RIVM (Centrum Gezond Leven (CGL)) het voor scholen in het primair, voortgezet en middelbaar beroeps onderwijs makkelijker maken om ouderbetrokkenheid rond leefstijlthema's vorm te geven en om hier activiteiten op uit te voeren.
- Er zijn activiteiten opgezet om de jeugdgezondheidszorg (JGZ) en het onderwijs beter met elkaar te verbinden. Begin 2014 is vanuit GezondeSchool.nl de versterking van de JGZ op en met scholen gestart. In totaal komen twaalf JGZ-organisaties met vernieuwende projecten gericht op gezonde leefstijl van leerlingen en studenten, in aanmerking voor financiële ondersteuning voor het schooljaar 2014-2015. Het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ) ontwikkelt een tool voor een online magazine waarmee JGZ- organisaties op maat een eigen tijdschrift kunnen samenstellen. Hiermee kunnen JGZ-organisaties zich presenteren aan scholen. Voor de professionalisering van de (beleids)advisering door de JGZ heeft het NCJ een toolbox beleidsadvisering ontwikkeld.

Gezonde schoolomgeving: schoolplein, kantine en binnenmilieu

- Het ministerie van VWS heeft in samenwerking met het ministerie van OCW, zoals toegezegd, voor 3 jaar (2014-2016) in totaal 5 miljoen euro beschikbaar gesteld om, via een coalitie van de Onderwijsagenda SBGL, Jantje Beton, Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid (IVN) en CGL, lokale inzet op gezonde school- en speelpleinen te stimuleren. De voortgang op lokaal niveau is onderdeel van de monitor Alles is

gezondheid…, daarin is ook aandacht voor de rookvrije schoolpleinen waar het Longfonds zich, samen met andere partijen, voor in zet.

- Ook in 2014 is het Voedingscentrum, met financiële middelen van het ministerie van VWS, met de Gezonde Schoolkantine Brigade actief geweest om 450 schoollocaties desgevraagd te bezoeken en te voorzien van een advies op maat over het aanbod in de kantine en automaten.
- De aandacht voor het binnenmilieu van scholen is onderdeel van het vignet Gezonde School voor het Primair Onderwijs (PO) en wordt momenteel in samenwerking met partners zoals IVN uitgebreid met het thema Groen. Het programma, waarin de GGD'en basisscholen bewust maken van het belang van goede ventilatie loopt. In 2015 bekijken we of het voornemen is gerealiseerd om alle geïnteresseerde basisscholen met natuurlijke ventilatie en 500 scholen met mechanische ventilatie te bereiken. In samenhang met dat programma komt - ter uitvoering van de motie-Lucassen (TK 2011-2012, 32 757, nr. 24) - in het Bouwbesluit 2012 een verplichting voor de aanwezigheid van een CO2-meter in verblijfsruimten van nieuw te bouwen en te verbouwen scholen voor het primair onderwijs. Bestaande scholen voor het primair onderwijs die nog geen CO2-meter hebben, kunnen er per school en zonder kosten één verkrijgen. In dit door de ministeries van Infrastructuur en Milieu (IenM) en OCW gefinancierde programma heeft de GGD sinds 2008 bijna alle 4.400 basisscholen met natuurlijke ventilatie bezocht. De scholen ontvingen een gratis CO2-meter, een advies op maat ter verbetering van het binnenmilieu, en een vergoeding van 1.500 euro om deze verbeteringen te realiseren. Verder zijn diverse communicatiemiddelen en tools ingezet. Tot en met medio 2015 loopt een vergelijkbare aanpak voor mechanisch geventileerde scholen. Het programma is succesvol. Uit de evaluatie van de aanpak voor de natuurlijk geventileerde scholen blijkt dat schoolleidingen en leerkrachten zich meer bewust zijn van het belang van goede ventilatie. De scholen vinden de CO2-meter een praktisch hulpmiddel. In 2014 heeft 87% van de scholen enkele of meer bouwtechnische adviezen van de GGD opgevolgd. De laatste fase van het programma wordt gericht op ondersteuning door de GGD van de Green Deal voor verduurzaming van scholen.

Extra gymles primair onderwijs

- De afspraak in het regeerakkoord over meer gymlesuren in het primair onderwijs is uitgewerkt in het sectorakkoord primair onderwijs. Vanaf 2017 krijgt iedere basisschoolleerling minimaal 2 uur per week bewegingsonderwijs van een bevoegd docent. Waar mogelijk wordt gestreefd naar 3 uur.

4.2 Wonen en leven in een gezonde wijk en omgeving

Stimuleren van wijkgericht werken aan gezondheid

- Een structurele, integrale aanpak op wijk- of gebiedsniveau staat centraal binnen het Nationaal Programma Preventie (NPP) om de gezondheid van mensen in kwetsbare posities te verbeteren. Van 2007 tot 2014 is er binnen het project Integrale Aanpak van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) (voorheen 'Achter de Voordeur') kennis en ervaring opgedaan met experimenten en leernetwerken rondom integraal werken achter de voordeur, voortkomend uit de wijkenaanpak. Nu de decentralisaties van kracht zijn, zijn deze ervaringen veel breder van waarde. Vanaf 2015 worden de opgedane kennis en ervaringen bij Platform31 belegd, met als doel om deze verder te verspreiden en te borgen. Het ministerie van BZK stelt hiervoor, tot juli 2016, financiële middelen beschikbaar.

- Via de decentralisatie-uitkering van het ministerie van VWS (de GIDS-gelden) kregen in 2014 96 gemeenten - met wijken met laagste sociale status score - extra financiële middelen voor een lokale, integrale aanpak van gezondheidsachterstanden (in totaal 10 miljoen euro in 2014). Zij dienden zich aan te melden voor het stimuleringsprogramma 'Gezond in'. Dit landelijke programma wordt, met subsidie van het ministerie van VWS,door Pharos en Platform31 uitgevoerd en activeert gemeenten om deze gelden efficiënt in te zetten waarbij gebruik wordt gemaakt van wetenschappelijke inzichten en binnen- en buitenlandse ervaringen. De samenwerking met bewoners en andere partners zoals zorgverleners, verzekeraars, GGD'en en woningcorporaties wordt hierbij meegenomen. Daarnaast gaan gemeenten verbindingen leggen met andere gerelateerde programma's zoals buurtsportcoaches, JOGG en aanpak babysterfte (Healthy Pregnancy for All). Van 2015 tot en met 2017 worden de beschikbare middelen voor gemeenten verhoogd tot 20 miljoen per jaar. Het aantal deelnemende gemeenten is daarmee uitgebreid tot 165. Daarbij zijn ook veel plattelands- en krimpgemeenten.
- Betrouwbare informatie over de omvang, aard en urgentie van de gezondheidsproblemen en de wensen en behoefte van bewoners is de basis voor een wijkgerichte, integrale aanpak. Er zijn verschillende instrumenten beschikbaar om dit inzichtelijk te maken. Daarvoor is het ook relevant dat verschillen tussen gemeenten in kaart worden gebracht. Het RIVM heeft, in opdracht van het ministerie van VWS, gemeentelijke gezondheidsprofielen ontwikkeld die vanaf februari 2015 via de website van het RIVM beschikbaar zijn.
- Het ministerie van VWS heeft een subsidie van 2,4 miljoen euro verleend aan het Erasmus MC voor een driejarig vervolg om het project Healthy Pregnancy for All (HP4All). Daarbij gaat het om lokaal tot een betere aansluiting te komen tussen verloskundige zorg, kraamzorg en de jeugdgezondheidszorg. Daarmee kunnen de positieve ervaringen rond voorlichting en begeleiding voor conceptie en tijdens de zwangerschap bij risicogroepen ook na de geboorte een vervolg krijgen. Daarmee krijgt het project dat gericht was op 'een gezondere start voor een kind' een natuurlijk vervolg.
- Sportparticipatie en een gezonde leefstijl dragen in belangrijke mate bij aan de gezondheid van mensen. Daarnaast is ook de maatschappelijke meerwaarde van sport van invloed op de leefbaarheid van buurten en wijken. Veel maatschappelijke vraagstukken als eenzaamheid, vroegtijdig schoolverlaten, gebrek aan cohesie en integratie worden in positieve zin beïnvloed door de verbindende kracht van sport. Het ministerie van BZK wil deze maatschappelijke meerwaarde van sport in samenwerking met diverse partners verder versterken om daarmee de gebieden waar de leefbaarheid onder druk staat, impulsen te geven.
- Het RIVM heeft de sport en beweegmogelijkheden in Nederland in kaart gebracht en openbaar gemaakt via www.sportopdekaart.nl.
- Het project Gezonde Verstedelijking zet in op het verbinden van gezondheid en het fysieke domein op meerdere aggregatie niveaus (wijk, stad, regio en nationaal). Hierbij wordt belang gehecht aan de aantrekkelijke kwaliteiten van gebieden (groen, ontmoeten bewegen) in relatie tot ontsluiting en multimodaliteit en waarbij de aandacht voor zorgvuldige inpassing in de omgeving belangrijk is. Verder levert gezonde verstedelijking een belangrijke bijdrage aan de innovatie van de stad van de toekomst en de ontwikkeling van de slimme of duurzame stad, met als waarde meer eigen beïnvloeding van de leefomgeving door initiatieven vanuit de stedelijke samenleving zelf. In de twee doe-steden Utrecht en Schiedam ontwikkelt het project zich naar een netwerk waarin het ministerie van IenM (in samenwerking met Rijkswaterstaat) en de gemeenten experimenteren met de relatie tussen gezondheid en beleid, onderzoek en praktijk in het fysieke domein, samen met

onderzoeksinstellingen. In Eindhoven wordt een vergelijkbare verkenning uitgevoerd. Met Amsterdam en Rotterdam bestaat er een intensieve kennisuitwisseling. Het ministerie van VWS is partner in dit project.

Gezondheid meenemen bij inrichten publieke ruimte en natuur

- In de Rijksnatuurvisie 'Natuurlijk verder' stelt het Kabinet dat men wil dat de positieve effecten van groen voor gezondheid beter worden benut door kennis en bewustwording te stimuleren (TK 2013-2104, 33 576, nr. 14).
- Op verzoek van de ministeries van Economische Zaken (EZ) en VWS zoeken RIVM en Alterra wetenschappelijk bewijs voor een positieve relatie tussen natuur en gezondheid. De eerste resultaten komen in 2015 beschikbaar en worden via het Alles is gezondheid… netwerk verspreid. Het onderzoek naar de behoeften van zorgprofessionals om het aanbod van natuur beter bij zorg en ondersteuning te benutten wordt begin 2015 afgerond.
- De activiteiten van het Platform Gezond Ontwerp worden deels gefinancierd door het ministerie van IenM. Zo heeft het platform, in opdracht van het ministerie van IenM een notitie geschreven over het 'Luchtbeleid in het perspectief van gezonde en duurzame verstedelijking'. Leden van het platform zijn onder andere betrokken bij een verkennende analyse over de relatie tussen Ruimtelijke Ordening en Gezondheid voor Planbureau voor de Leefomgeving.
- De staatssecretaris van EZ heeft in december 2014, met de staatssecretaris van IenM en een aantal partijen uit de zorg- sport-, natuur- en recreatiesector, de Green Deal Beterinhetgroen.nl ondertekend. Het project Beterinhetgroen.nl is er op gericht om informatie over bestaande gezonde initiatieven in de lokale groene leefomgeving te verzamelen en beter toegankelijk te maken voor burgers, patiënten, artsen en gezondheidsprofessionals die cliënten en/of patiënten adviseren of verwijzen. De verzamelde gegevens worden digitaal ontsloten met een zogenoemde widget. Het ministerie van VWS sluit in 2015 actief aan bij deze Green Deal. Het project Beterinhetgroen.nl is een initiatief van MediQuest.

Preventie meenemen bij decentralisaties

- Zoals toegezegd zijn preventie en gezondheid meegenomen in de instrumenten die ontwikkeld worden om gemeenten en professionals te ondersteunen bij de transitie van onder meer begeleiding naar de gemeenten zoals handreikingen met betrekking tot cliëntondersteuning. Sociale wijkteams en keukentafelgesprekken zijn belangrijke instrumenten om verergering van problemen en dreigende overbelasting van mantelzorgers te signaleren en te voorkomen. Het ministerie van VWS ondersteunt financieel het VNG-programma 'Ondersteuning sociale teams'.
- Het ministerie van VWS faciliteert het komende half jaar de deelnemers van de Agenda Informele zorg en ondersteuning in de uitwerking van een vijfde thema van de agenda, namelijk "Preventiekracht van vrijwilligerswerk en andere vormen van levensbrede inzet (burgerparticipatie, zelfredzaamheid)". Een verbreding van de Agenda met dit thema zal naar verwachting een belangrijke bijdrage leveren aan het zelfversterkend vermogen van de samenleving. De resultaten van deze nieuwe werkgroep komen met de overige opbrengsten van de Agenda aan de orde in de volgende voortgangsbrief informele zorg, die rond de zomer naar de Tweede Kamer zullen worden gestuurd.
- De decentralisatie van de jeugdhulp per 1 januari 2015 stimuleert gemeenten om meer in te zetten op preventie en een verbinding tussen jeugdhulp en de jeugdgezondheidszorg te versterken.
- In het kader van de uitvoering van de Demedicaliseringsagenda Jeugd heeft de Gezondheidsraad medio 2014 het advies 'ADHD en medicatie' uitgebracht. De staatssecretaris van VWS heeft de Tweede Kamer op 8 december 2014 schriftelijk geïnformeerd over de vervolgacties om de

hulp aan kinderen met ADHD te verbeteren (TK 2014-2015, 25 424, nr. 258).

- De staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft 3 business cases beschreven om de rol van gemeenten bij vroegsignalering en schulden te versterken en hen te stimuleren eigen lokale aanpakken te ontwikkelen. Deze business cases schuldpreventie laten zien dat preventie loont (http://businesscases.effectieveschuldhulp.nl).

4.3 Werk is gezond en gezond werken kan nog beter

Het stimuleren van actief gezondheidsbeleid en kennisverspreiding in bedrijven

- Het ministerie van SZW heeft stappen gezet om duurzame inzetbaarheid te bevorderen en onder de aandacht van werkgevers en werknemers te brengen. De Tweede Kamer is in mei 2014 geïnformeerd over de voortgang van het programma Duurzame Inzetbaarheid (TK 25 883, nr. 239). Doel van het programma is het agenderen en concretiseren van duurzame inzetbaarheid bij werkgevers en werknemers. Het is belangrijk dat zij de juiste maatregelen op tijd, preventief, toepassen en hiermee bevorderen dat medewerkers goed, gezond, productief en met plezier aan het werk kunnen blijven. Dit programma is een aanvulling op beleidsinspanningen en wet- en regelgeving op de terreinen gezond en veilig werken, scholing en arbeidsmobiliteit. Twee hoofdsporen binnen het programma zijn:
    - De activiteiten gericht op duurzame inzetbaarheid in het Midden- en Kleinbedrijf (MKB). Bij deze doelgroep blijkt nog de meeste ruimte voor verbetering als het gaat om maatregelen op duurzame inzetbaarheid. Voor de activiteiten specifiek gericht op het MKB stelt de minister 5 miljoen euro voor de komende vier jaar (vanaf september 2014) beschikbaar voor MKB-Nederland. MKB-Nederland zal, teneinde de ondernemer echt te bereiken, onder meer samenwerken met brancheverenigingen en kenniscentra, met lokale en regionale ondernemersverenigingen en met landelijke organisaties zoals Kamer van Koophandel en Algemene Werkgevers Vereniging Nederland (AWVN);
    - De activiteiten rondom het thema psychosociale arbeidsbelasting (werkstress) zijn de grootste oorzaak van werkgerelateerd verzuim. In 2014 is er specifieke aandacht voor het thema werkdruk, in 2015 voor agressie en geweld en pesten, discriminatie en andere ongewenste omgangsvormen. Over het programma van activiteiten rondom werkstress heeft de minister uw Kamer in mei 2014 middels een brief geïnformeerd (TK 25 883, nr. 239).
- In 2014 is 22 miljoen euro beschikbaar gesteld vanuit het Europees Sociaal Fonds om bedrijven die aan de slag willen met duurzame inzetbaarheid, tegemoet te komen in de kosten. Bedrijven en (overheids)instellingen konden vanaf 15 oktober tot en met 7 november 2014 subsidie aanvragen van maximaal 10.000 euro om mensen langer en productief aan het werk te houden en om in te zetten op leeftijdsbewust personeelsbeleid. Deze aanvraagronde is succesvol verlopen. In totaal zijn 2383 aanvragen ingediend. Gelet op het aantal aanvragen, is de verwachting dat het beschikbare budget kan worden toegekend.
- Duurzame inzetbaarheid, in het bijzonder bevorderen van gezondheid op het werk, is een van de thema’s waarop sociale partners in sectoren en regio’s extra maatregelen hebben getroffen in het kader van de zogenoemde sectorplannen. Op 17 november 2014 is de Tweede Kamer in een brief over de voortgang van de sectorplannen geïnformeerd (TK 2014-2015, 33 566, nr. 71). Uit de inventarisatie van 61 toegekende sectorplannen, blijkt dat daarin voor ruim 50.000 werknemers gezondheidsbevorderende maatregelen zijn voorzien.

- Activiteiten van de ministeries van SZW en VWS in het kader van het Convenant Gezond Gewicht (en diens opvolger) worden tot en met 2017 voortgezet. Via het Convenant (en diens opvolger) wordt ingezet op vergroting van het bewustzijn om tijdig effectieve maatregelen te nemen om een gezonde leefstijl en vitaliteit op de werkvloer te bevorderen. Daartoe worden goede voorbeelden verspreid en het lokale en regionale netwerk van JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht) wordt actief ingezet om de dialoog met werkgevers en werknemers over gezond gewicht en gezonde leefstijl als onderdeel van Duurzame Inzetbaarheid gaande te houden.
- In augustus 2014 is de nieuwe interventiedatabase Gezond en Actief leven online gegaan via het Centrum Gezond Leven van het RIVM (CGL). Deze is overzichtelijker, makkelijker te raadplegen en gebruiksvriendelijker voor de invoer en actualisering van interventies.

Het vergroten van het bewustzijn van gezond en veilig werken

- In opdracht van het ministerie van SZW heeft de MBO-Raad geïnventariseerd hoe mbo-instellingen in de lessen en praktijkvorming invulling geven aan het aanleren van gezond en veilig werken als onderdeel van vakmanschap. Recent is er in opdracht van het ministerie van SZW een onderzoek gestart naar hoe bedrijven en (voormalig) mbo-studenten het aanleren van gezond en veilig werken in het MBO-onderwijs beoordelen. Het ministerie van OCW, Inspectie van SZW, Inspectie van het Onderwijs, MBO-raad en SBB (Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven) maken deel uit van de begeleidingscommissie van dit onderzoek. De resultaten worden het eerste kwartaal van 2015 gepubliceerd. Door beide onderzoeken naast elkaar te leggen moet duidelijk worden of er een verschil zit tussen aanbod- en vraagkant.

Het efficiënt functioneren van de arbeidsgerelateerde zorg

- Op advies van de Sociaal Economische Raad (SER) (S*telsel voor gezond en veilig werken, 2012)* heeft het ministerie van SZW samen met de minister van VWS in 2013 opdracht gegeven voor een haalbaarheidsonderzoek naar een persoonlijk dossier voor werknemers. Het gaat daarbij om informatie die relevant is voor de praktijk van de bedrijfsgezondheidszorg. Een werknemer krijgt hiermee een instrument in handen om invulling te geven aan zijn eigen verantwoordelijkheid om regie te voeren over zijn inzetbaarheid. Tijdens de uitvoering van het eerste deel van het haalbaarheidsonderzoek is op verzoek van de sociale partners besloten het onderzoek op te schorten, in afwachting van het SER advies over een toekomstig stelsel van arbeidsgerelateerde zorg. In de kabinetsreactie op het SER-advies komen we hierop terug.
- Met een subsidie van de ministeries van VWS en SZW is een module ‘arbeid’ ontwikkeld. Dit is een hulpmiddel voor zorgverleners en voor mensen met een chronische aandoening om het functioneren in de werksituatie mee te nemen in het behandel- en begeleidingsplan. We zijn nu in overleg met veldpartijen hoe de module in de praktijk kan worden geïmplementeerd.
- TNO heeft in opdracht van de ministeries van VWS en SZW onderzoek gedaan naar de behoeften aan praktische ondersteuning van chronisch zieke werkenden. De conclusie was dat circa een derde van de respondenten behoefte heeft aan vermindering van werkdruk, en dat circa een vijfde behoefte heeft aan coaching op het werk, informatie over de invloed van ziekte op het werk en lagere taakeisen. Ruim 30 interventies gericht op praktische ondersteuning van werkenden met een chronische ziekte zijn geïnventariseerd. Meestal was de effectiviteit hiervan nog niet onderzocht. Uit de inventarisaties komen veel generieke aspecten naar voren. Op grond hiervan zouden oplossingen grotendeels generiek kunnen worden vormgegeven, hoewel werkenden met een chronische ziekte

daarnaast nog wel behoefte zullen hebben aan ziektespecifieke informatie of informatie op maat. Over het vervolg gaan de ministeries van VWS en SZW met relevante partijen in gesprek.
- De SER heeft op 19 september 2014 zijn advies uitgebracht over de inrichting van de arbeidsgerelateerde zorg. Nadat we met de Tweede Kamer hierover hebben gesproken, zullen we bezien of en hoe de voornemens van het kabinet in vervolg op het SER-advies binnen het NPP kunnen worden gepositioneerd.

De ondersteuning van enkele specifieke groepen

- Op 9 februari 2015 wordt het project 'Bevordering participatie van mensen met psychische problemen' - waarin de ministeries van SZW en VWS participeren - afgesloten met een congres om de opbrengsten te presenteren en door te vertalen naar acties voor de periode daarna. Met een groot aantal betrokken organisaties wordt bekeken hoe de ontwikkelde activiteiten ten behoeve van deze doelgroep geborgd kunnen worden.
- Om de combinatie werk en mantelzorg te verbeteren voeren de ministeries van SZW en VWS twee projecten uit gericht op onder meer voorlichting van werkende mantelzorgers en werkgevers. Het wetsvoorstel Modernisering regelingen voor verlof en arbeidstijden beoogt door het schrappen van procedurele bepalingen in de Wet arbeid en zorg en de Wet aanpassing arbeidsduur deze regelingen beter te laten aansluiten bij de behoeften op de werkvloer. Onderdelen van dit wetsvoorstel zijn o.a.:
    - Het langdurend verlof kan ook worden opgenomen ingeval van noodzakelijke zorg ingeval van ziekte en hulpbehoevendheid.
    - De personenkring van het kort –en langdurend zorgverlof wordt uitgebreid naar werknemers die zorg verlenen aan tweedegraads familie of aan iemand anders in hun sociale omgeving.
    - De termijn voor een nieuwe verzoek om aanpassing van de arbeidsduur wordt verkort van twee jaar naar een jaar. In geval van onvoorziene omstandigheden kan van deze en andere procedurele bepalingen worden afgeweken, opdat snel kan worden ingespeeld op deze omstandigheden.
    - De laatste vier tot zes weken van het bevallingsverlof kunnen gespreid worden opgenomen over een periode van 30 weken.
    - Het zwangerschapsverlof bij de zwangerschap van een meerling wordt met vier weken uitgebreid.
    - Bij langdurige ziekenhuisopname van het kind na de geboorte wordt het bevallingsverlof verlengd met het aantal opnamedagen vanaf de achtste dag van die opname tot een maximum van tien weken. Uitgangspunt hierbij is dat de moeder tien weken thuis kan doorbrengen met haar kind.
    - Bij overlijden van de moeder tijdens het bevallingsverlof kan het resterende verlof- en uitkeringsrecht worden overgedragen aan de partner.
    - Adoptie- en pleegzorgverlof kunnen flexibeler en over een langere periode worden opgenomen.
- Het ministerie van OCW zet het project Eigen Kracht voort in 2015-2016. Kern van dit project zijn afspraken met gemeenten over hun inzet op het activeren van laagopgeleide en laaggeletterde vrouwen zonder werk. Alle 35 centrumgemeenten van de arbeidsmarktregio's wordt cofinanciering geboden, indien ze zich blijven of gaan inzetten voor vrouwen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Hiermee wordt de doelgroep van het project verruimd.

4.4. Preventie een prominente plek in de zorg

Zorgpartijen actief in preventie

- Er zijn talrijke initiatieven om de verbinding tussen preventie en zorg te versterken. Dit moet ook vooral lokaal plaatsvinden. Onder de noemer 'shared savings' maken zorgverzekeraars, zorgverleners en gemeenten afspraken over preventieve activiteiten op wijk-/buurtniveau. Het ministerie van VWS onderzoekt in hoeverre de nieuwe bekostiging van huisartsenzorg en straks de wijkverpleging hiervoor mogelijkheden biedt. Daarnaast biedt de doorontwikkeling van de zorgstandaarden en de multidisciplinaire zorg van ziektespecifiek naar ziekteoverstijgend kansen voor preventie in de zorg. Dit is bijvoorbeeld al zichtbaar in het project 'Programmatische Aanpak Kwetsbare Ouderen' en in de ontwikkeling van het instrument 'Uniforme aanpak cardiometabole risicofactoren en comorbiditeit' van het Platform Vitale Vaten, de Nederlandse Diabetes Federatie, de Nierstichting en het Platform Obesitas Nederland
- Het ministerie van VWS stimuleert samenwerking tussen gemeenten en zorgaanbieders op het gebied van preventie door kennisprogramma's van ZonMW-programma's (bijvoorbeeld preventiekracht dichtbij, gezonde slagkracht, zichtbare schakel, zorg en ondersteuning in de buurt) en door het inzetten van ondersteunende activiteiten van het RIVM (monitor proeftuinen en populatiemanagement, preventie in de buurt, het verbreden van de interventies uit de database van het Centrum Gezond Leven (CGL) naar de curatieve zorg). Een deel van deze activiteiten wordt in 2015 voorgezet. In 2014 is vooral ingezet om ervaringen en resultaten uit eerdere onderzoeken te bundelen en te verspreiden.
- Het ministerie van VWS wil de randvoorwaarden verbeteren om aandacht voor preventie in de zorg te vergroten. Een betere verbinding tussen populatiegerichte activiteiten en individuele zorgverlening biedt daarvoor meer mogelijkheden. Met het nieuwe bekostigingsmodel voor huisartsenzorg en multidisciplinaire zorg en het onderbrengen van de wijkverpleging in de Zorgverzekeringswet (met inbegrip van de preventieve activiteiten vanuit het zichtbare schakel traject), worden de eerste stappen gezet. In de toekomst kan er onder andere ruimte worden geboden voor het belonen op uitkomsten waarin gezondheidswinst kan worden meegenomen. De Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) gaat in 2015 monitoren in hoeverre zorgverzekeraars deze ruimte gaan invullen. Ook in de decentralisaties (WMOen jeugd) zitten prikkels om een verschuiving van (intensieve) zorg naar preventie te realiseren.
- Tijdens de begrotingsbehandeling van het ministerie van VWS (19 november 2014) hebben de minister en staatssecretaris van VWS de Tweede Kamer een breed, grondig onderzoek toegezegd naar de mogelijkheden om preventieactiviteiten beter te verankeren in de bestaande wetgeving/zorgstelsels. Tevens wordt daarbij gekeken naar goede voorbeelden in andere landen. De resultaten zullen begin 2016 worden gepubliceerd.
- Het ministerie van VWS is, in het verlengde van de bestuurlijke akkoorden, in gesprek met diverse veldpartijen (patiënten- en ouderenorganisaties, huisartsen, wijkverpleging, JGZ, diëtisten, fysiotherapeuten, GGZ-aanbieders, tandartsen en mondhygiënisten) om meer aandacht voor preventie vanuit de zorg te vragen. Vroegtijdige herkenning van gezondheidsproblematiek en inzet op specifieke risicogroepen hebben daarbij speciale aandacht. Onder andere via het populatiegericht werken wordt de komende tijd concreter vormgeven aan de signalerende functie.
- De Rijksoverheid wil de mogelijkheden bezien om activiteiten samen op te pakken met de topsector Life Sciences en Health (LSH). De samenwerking van LSH met topsector Agro&Food op het gebied van gezonde voeding draagt bij aan preventie. Hier is 0,5 miljoen euro voor beschikbaar gesteld

en is work in progress

- De Alliantie Gender en Gezondheid, met als trekker WomenInc, voert met steun van het ministerie van OCW een tweejarig project uit dat zich richt op bewustwording, onderwijs en onderzoek op dit terrein en toewerkt naar een Nationaal Programma Gender en Gezondheid van ZonMw. Het ministerie van VWS is (deels) betrokken bij de Alliantie: stimuleren van aandacht voor gender in het medisch onderwijs. De activiteiten lopen goed (o.a. bijeenkomsten op UMC's voor artsen, opleiders en publiek).

Screening, gezondheidschecks en preventie specifieke zaken

- Het ministerie van VWS blijft werken aan de kwaliteitsverbetering van de bevolkingsonderzoeken.
- Het bevolkingsonderzoek naar darmkanker is per 1 januari 2014 succesvol gestart. In het eerste half jaar was het deelnamepercentage aan het bevolkingsonderzoek 68%. Door vroege opsporing is de behandeling van darmkanker vaak minder zwaar en zijn er meer behandelopties mogelijk.
- De Gezondheidsraad (GR) schrijft in haar advies van 22 januari 2014 dat het bevolkingsonderzoek naar borstkanker resulteert in een hoge deelnamegraad, lage verwijscijfers en hoge positief voorspellende voorwaarde. De conclusie is dat het bevolkingsonderzoek aanzienlijke gezondheidswinst oplevert en de GR beveelt aan het bevolkingsonderzoek voort te zetten en verder te verbeteren.
- In 2014 is gestart met voorbereiding voor de vernieuwing van het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker. De komende tijd wordt gewerkt aan vernieuwing van het ICT-systeem, het opstellen van kwaliteitseisen, diverse aanbestedingen, aanpassing van de richtlijnen door beroepsverenigingen, deskundigheidsbevordering en voorlichting. Het vernieuwde bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker wordt vanaf 2016 stapsgewijs ingevoerd.
- Begin 2015 komt de GR met een advies over de criteria van neonatale screening, welke ziekte wetenschappelijk gezien opgenomen kunnen worden en hoe om te gaan met nevenbevindingen en dragerschap.
- Op 2 juli 2014 heeft de minister van VWS haar beleidsvisie naar de Tweede Kamer gestuurd over Preventief (zelf)onderzoek, uitdagingen en kansen (TK 2013-2014, 32 793,nr. 152). In deze brief werd vermeld dat de GR een advies aan het schrijven is over de kwaliteitseisen waaraan elke vorm van screening zou moeten voldoen, de voor- en nadelen en de kwaliteitskaders die ze voor screening nodig achten. Dit advies wordt begin van 2015 verwacht.
- Op het gebied van depressiepreventie zijn stappen gezet naar een meer gerichte, programmatische aanpak. Het Trimbos heeft, met subsidie van het ministerie van VWS, een strategische verkenning uitgevoerd waarin is bekeken welke partijen betrokken moeten worden bij de aanpak van de 6 geselecteerde hoogrisicogroepen (pas bevallen moeders, KOP/KVO[1]-kinderen, ROC-leerlingen, huisartsenpatiënten, werknemers in stressvolle beroepen, chronisch zieken en mantelzorgers). In de strategische verkenning zijn, op basis van gesprekken met een groot aantal veldpartijen, de specifieke aspecten van deze risicogroepen en wordt een indicatie gegeven op welke wijze vervolgonderzoek kan worden ingevuld. Het ministerie van VWS gaat hierover met betrokken partijen in gesprek.
- VWS ondersteunt het Deltaplan Dementie via de financiering van het onderzoeksprogramma Memorabel dat door ZonMw wordt uitgevoerd. De projecten uit dit programma zullen op z'n vroegst begin 2016 de eerste resultaten tonen. De andere pijlers van het Deltaplan richten zich op zorginnovatie en sociale innovatie, te financieren door private partijen. Het Dagelijks Bestuur van het Deltaplan is met de verdere uitwerking en uitvoering van het plan aan de slag.

---

[1] kinderen van ouders met psychische problemen en kinderen van verslaafde ouders

4.5. Gezondheidsbescherming

Basisbescherming op peil

- De recente uitbraak van het Ebola-virus is het bewijs dat de uitbraak van infectieziekten een grote impact kunnen hebben op een samenleving en een aanzienlijk risico op verspreiding. Ook zoönosen, zoals de Q-koorts epidemie in Nederland in 2007-2009, bewijzen dat infectieziekten een potentieel gevaar blijven. Het vraagstuk van antibioticaresistentie heeft specifieke aandacht nodig. Het is dus belangrijk om alert en goed voorbereid te zijn op alle soorten gezondheidsrisico's. We hebben hiervoor in Nederland een goede infrastructuur met RIVM en de GGD als belangrijke spelers. Samen met gemeenten houdt het ministerie van VWS dit systeem op peil en wordt kritisch bekeken waar verbeteringen nodig zijn. Dit is ook één van de onderdelen van het stimuleringsprogramma publieke gezondheid dat van 2015 tot 2017 loopt (TK 2013-2014, 32 620, nr. 132). Het ministerie van VWS stelt voor het totale stimuleringsprogramma 1,5 miljoen voor 3 jaar beschikbaar.
- In juli 2014 heeft de minister van VWS een beleidsbrief naar de Tweede Kamer gestuurd over de vaccinatiezorg (TK 2013-2014, 32 793, nr. 151). De beleidsvisie wordt verder uitgewerkt in een concreet stappenplan dat medio 2015 gereed is. Om de hoge kwaliteit te waarborgen wil de minister van VWS het Rijksvaccinatie Programma (RVP) wettelijk borgen in de Wet publieke gezondheid (TK 2013-2014, 32 630, nr. 132).
  De wetswijziging wordt in 2015 voorbereid en moet 1 januari 2018 in werking treden.
- De minister van VWS heeft, op verzoek van de World Health Organization (WHO), in juni 2014 een internationale ministeriele conferentie georganiseerd over antibioticaresistentie. Het doel was om input te leveren voor het WHO Global Action Plan over antibiotica dat in 2015 zal verschijnen. Nederland is één van de trekkers geworden van het antibioticaresistentie onderdeel van de Global Health Security agenda. ZonMw heeft, op verzoek van het ministerie van VWS, een kennissynthese over de rol van het milieu bij de verspreiding van AMR opgesteld. De Gezondheidsraad bereidt een advies voor over het gebruik van selectieve darmdecontaminatie in de zorg. Dit advies verwachten wij in maart 2015. Bij het RIVM is ingezet op een uitbreiding van verschillende systemen: ISIS-AR, Typenet, SNIV en het signaleringsoverleg ziekenhuisinfecties en antibioticaresistentie. De Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) heeft eind 2013 twee rapporten gepubliceerd over infectiepreventie in de zorg. In 2015 komt daar een vervolg op. Daarnaast zal het ministerie van VWS in februari 2015 haar integrale aanpak antibioticaresistentie aan de Tweede Kamer toesturen.
- Het onderzoeksprogramma non-alimentaire zoönosen (onderdeel van het 'One Health'-beleid) loopt door in 2015. Binnen de eerste ronde van het programma zijn zes projecten gehonoreerd onder andere op het gebied van risico assessment door integrale analyse van transmissiepatronen, over clostridium difficile en over interactieve communicatie.

Gezond voedingsaanbod, voedsel- en productveiligheid

- In januari 2014 is het Akkoord Verbetering productsamenstelling ondertekend door Centraal Bureau Levensmiddelen (CBL), Federatie Nederlandse Levensmiddelen Industrie (FNLI), Koninklijke Horeca Nederland (KHN), Veneca en de minister van VWS. Het Akkoord heeft een looptijd van 2014-2020. Activiteiten, deelnemers, resultaten en voortgang worden gepubliceerd op de website

www.akkoordverbeteringproductsamenstelling.nl. De Tweede Kamer wordt hierover jaarlijks geïnformeerd.

- De minister van VWS heeft in december 2013 het Plan van Aanpak NVWA naar de Kamer is gestuurd (TK 2013-2014, 33 835, nr. 1). Hiermee wordt de NVWA goed toegerust voor haar taak als toezichthouder en wordt het toezicht structureel verbeterd. De Tweede Kamer is begin juli 2014 door middel van de eerste halfjaarlijkse voortgangsrapportage geïnformeerd over de voortgang van dit plan. In maart 2015 volgt de tweede voortgangsrapportage.
- De minister van VWS en de staatssecretaris van EZ hebben een Taskforce ingesteld (Taskforce Voedselvertrouwen) waarin de verschillende schakels in de dierlijke productieketen (van diervoederleverancier tot en met retail) maatregelen nemen om de veiligheid en integriteit van hun producten beter te borgen. De Taskforce wordt begin 2015 opgeheven en in februari 2015 wordt er een eindrapportage naar de Tweede Kamer gestuurd. Activiteiten worden opgenomen in reguliere processen.
- Het aantal Campylobacterbesmettingen (ziekte- en sterftegevallen) door vers kippenvlees kan naar schatting 50% omlaag door invoering van een Proces Hygiëne Criterium (PHC) voor Campylobacter. Het ministerie van VWS heeft begin 2014 de brancheorganisatie van de retail (CBL) gevraagd om supermarkten een PHC als inkoopcriterium te laten hanteren. Het CBL heeft dit verzoek aan haar leden voorgelegd. In 2015 wordt bekeken welk effect dit heeft gehad.
- De Algemene Productveiligheidsrichtlijn van de EU wordt de komende jaren vervangen door een Algemene Productveiligheidsverordening. De herziening heeft vertraging opgelopen in de Raadswerkgroep door onverenigbare standpunten over een artikel over oorsprongetikettering. Dit artikel was niet meegenomen in de impact assessment voor de herziening van de Europese regels over productveiligheid. Door invoering van dit artikel zouden de administratieve lasten kunnen stijgen met 1% zonder dat het iets bijdraagt aan de veiligheid van consumentenproducten. Onder het Italiaanse voorzitterschap heeft de Europese Commissie toegezegd dat een technische studie zal worden uitgevoerd naar de administratieve lasten van dit artikel. Naar alle waarschijnlijkheid wordt de herziening nu in de loop van 2015 afgerond.

Zorg voor een gezonde omgeving

- De wettelijke leeftijdsgrenzen voor alcohol en tabak zijn verhoogd per 1 januari 2014. In november 2013 is de meerjarige campagne NIX18 niet roken-niet drinken gestart in samenwerking met een groot aantal partijen. De campagne is bedoeld ter versterking van de norm dat het normaal is als je voor je 18e niet rookt en drinkt.
- De stand van zaken van het toezicht op de Drank- en Horecawet (inclusief de handhaving van de leeftijdsgrens) is in de zomer van 2014 onderzocht. Naar aanleiding van de resultaten stuurde de staatssecretaris van VWS september 2014 een brief aan de Tweede Kamer (TK 2014-2015, 27 565, nr. 128). De inzet van een tabaksteam van jonge toezichthouders maakt het makkelijker om toezicht te houden op de leeftijdsgrens voor verkoop van tabak.
- Via het Trimbos-instituut faciliteert het ministerie van VWS en gemeenten bij het vormgeven van een gezond en veilig horeca- en evenementenbeleid. Het programma Gezonde en Veilige Horeca en Evenementenbeleid is april 2014 van start gegaan.
- Het convenant 'preventie gehoorschade muzieksector' is op 14 februari 2014 door Vereniging van Evenementen Makers (VVEM), Vereniging Nederlandse Poppodia en –Festivals (VNPF) en het ministerie van VWS getekend. Dit convenant loopt tot maart 2016. Door de convenantpartijen is in het najaar 2014 een bewustwordingscampagne gestart via social media (www.Ilovemyears.nl).